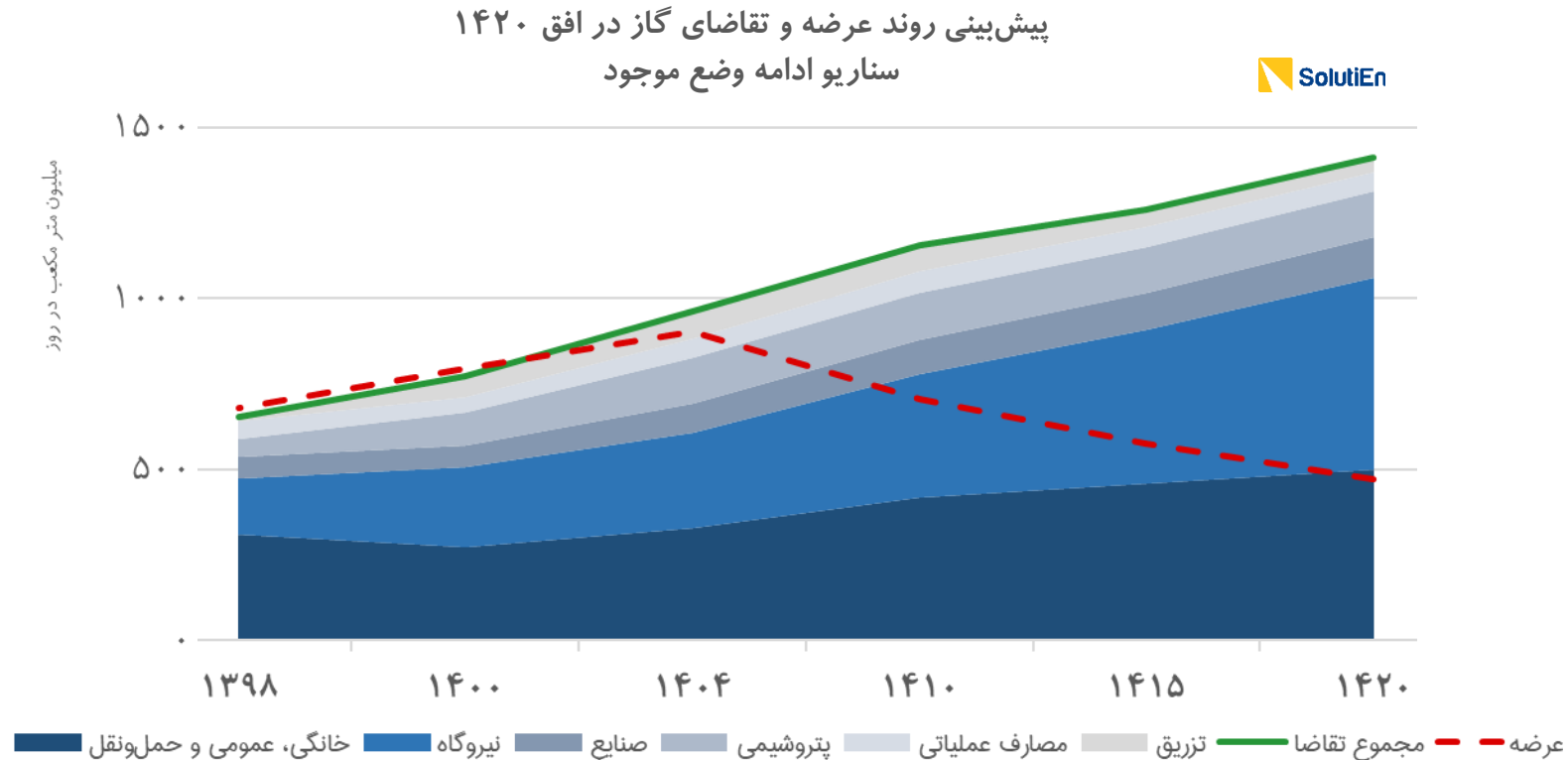

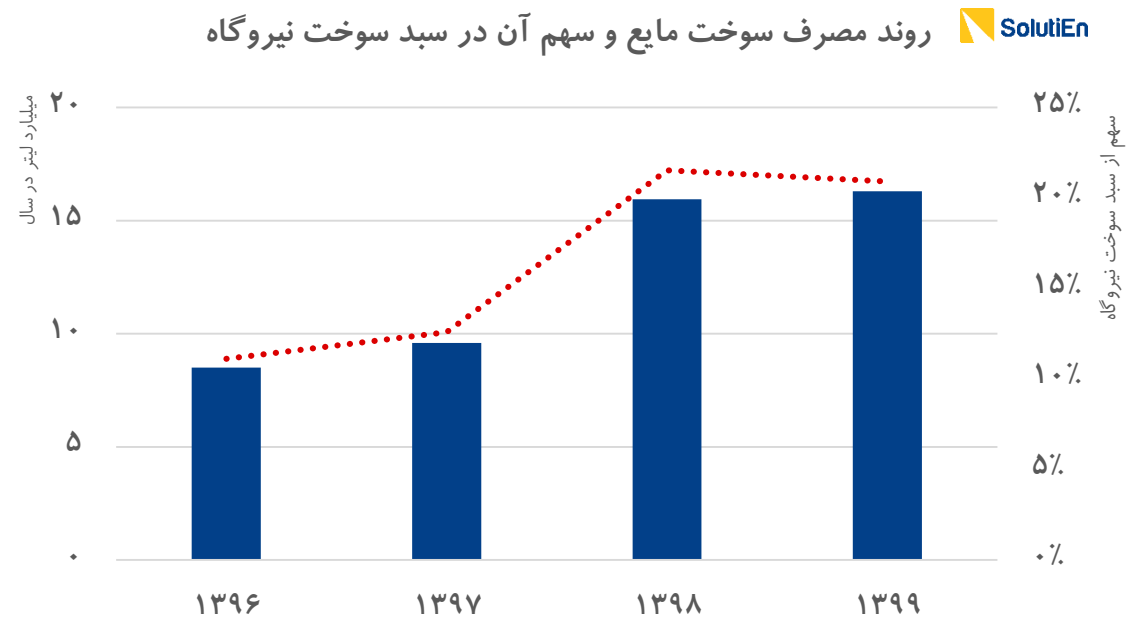
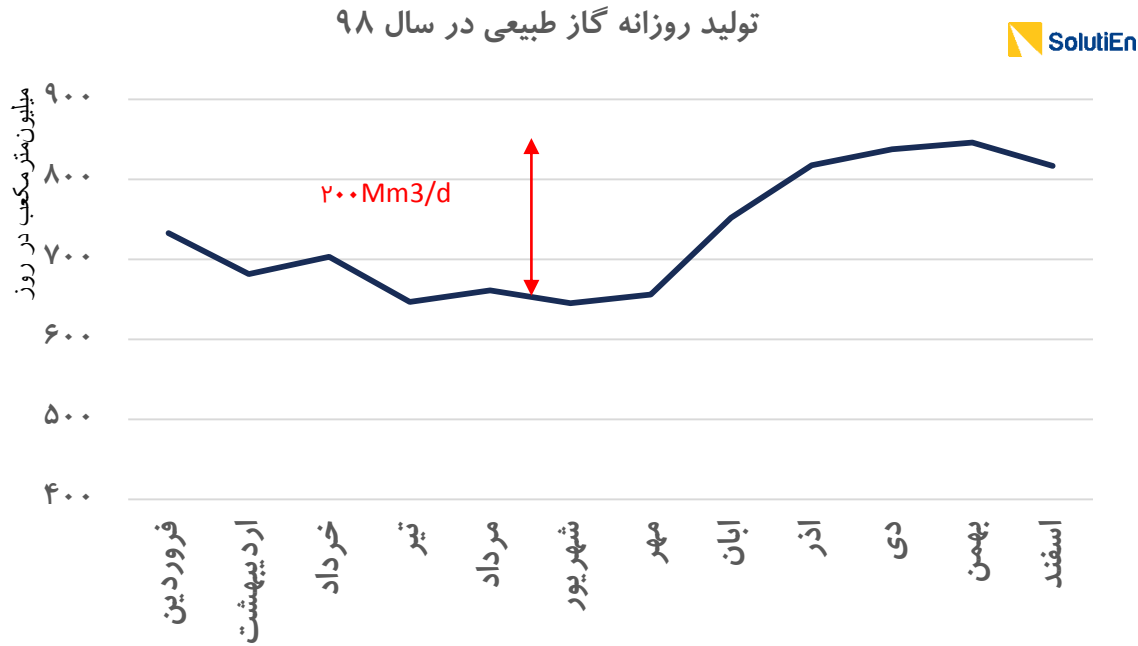
ناترازی گاز؛ ۴ سیاست اشتباه در ده سال اخیر

تیر ۱۴۰۱ - موسسه آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی

- علی‌رغم سرمایه‌گذاری حدود ۱۰۰ میلیارد دلاری در میدان عظیم پارس جنوبی، با رشد شدید مصرف طی سال‌های اخیر، تولید پاسخگوی این حجم مصرف نبوده است.
- مصرف ۸۷۰ میلیون مترمکعب گاز طبیعی در زمستان ۱۴۰۰ به سطح حداکثر توان تولید پایدار گاز طبیعی کشور نزدیک شد و میزان تقاضای گاز تامین نشده از ۲۰۰ میلیون متر مکعب در روز عبور کرد.
- با ادامه افت فشار در پارس جنوبی، روند افت تولید از این میدان از سال ۱۴۰۴ به میزان سالانه ۱ فاز معادل آغاز خواهد شد.

- کسری در تأمین گاز به طور مستقیم بر بخش برق تأثیر گذاشته و نیروگاه‌ها را ناچار به استفاده از سوخت مایع می‌کند.
- مصرف سوخت مایع نیروگاه‌ها در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۹۶ حدود دو برابر شده و به رقم ۱۶ میلیارد لیتر رسیده، این مسئله در کنار مشکلات آلودگی هوا در کلان شهرها، زیان سالانه حدود ۴ میلیارد دلاری به همراه دارد.*
- مصرف سوخت مایع حتی به فصول گرم سال هم رسیده به طوری که در تابستان ۹۹ روزانه ۳۵ میلیون لیتر توسط نیروگاه‌ها سوزانده شد در حالی که فاصله تولید با ظرفیت بالقوه تولید گاز حدود ۲۰۰ میلیون متر مکعب در روز است.

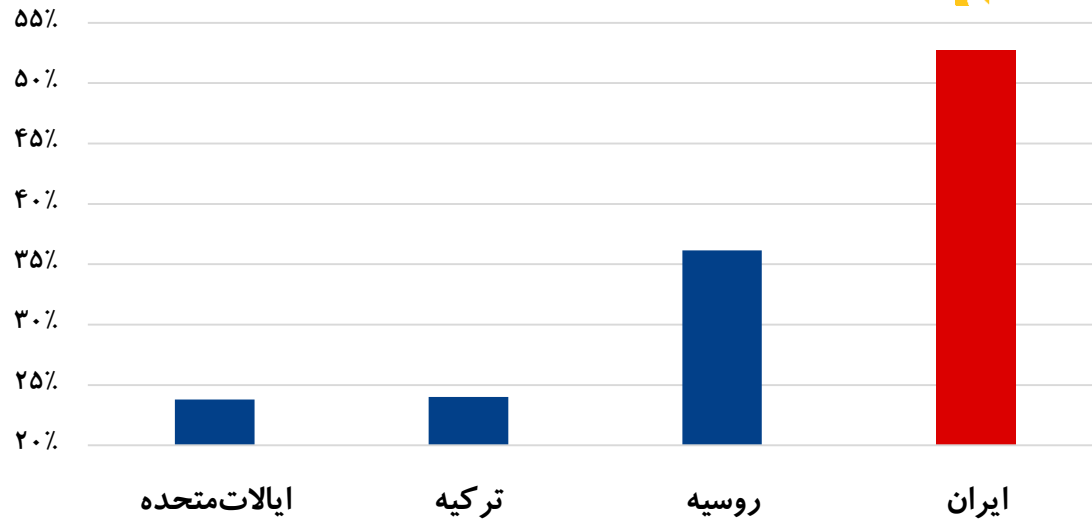

* قیمت نفت کوره ۳۰ سنت و قیمت گازوئیل ۳۵ سنت در هر لیتر و حجم مصرف ۱۰ میلیارد لیتر نفت گاز و ۶ میلیارد لیتر نفت کوره و ارزش گاز طبیعی در هر متر مکعب ۸ سنت بر مترمکعب

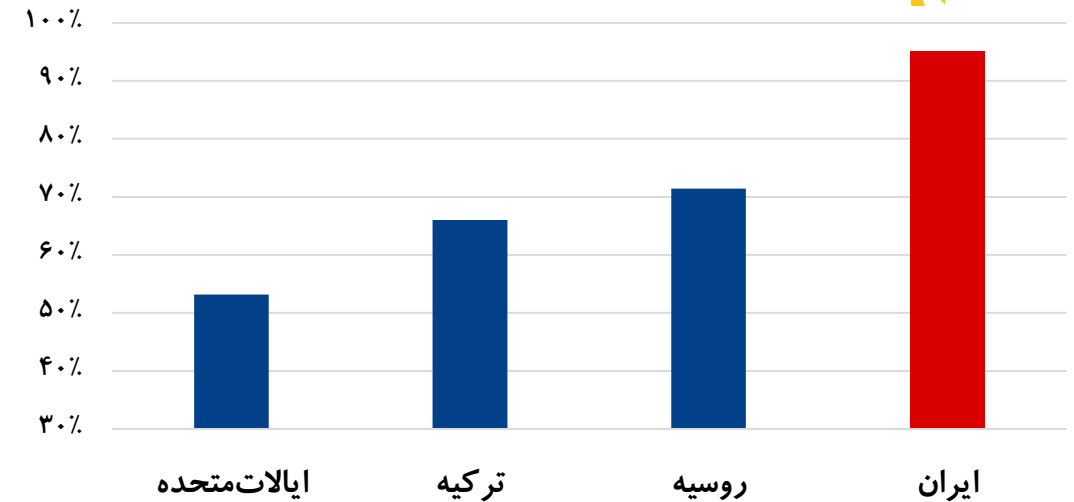
۱- گازرسانی حداکثری در ایران؛ منحصر بفرد در دنیا

- سیاست گازرسانی حداکثری به تمام نقاط کشور سبب شده تا در حال حاضر ایران از کشورهای روسیه، آمریکا یا ترکیه سطح تحت پوشش بیشتری داشته باشد.
- نتیجه طبیعی این سیاست، وابستگی شدید سبد مصرف نهایی انرژی به گاز طبیعی است که در نتیجه مدیریت تأمین گاز در فصل سرد را به چالشی بزرگ تبدیل کرده است.

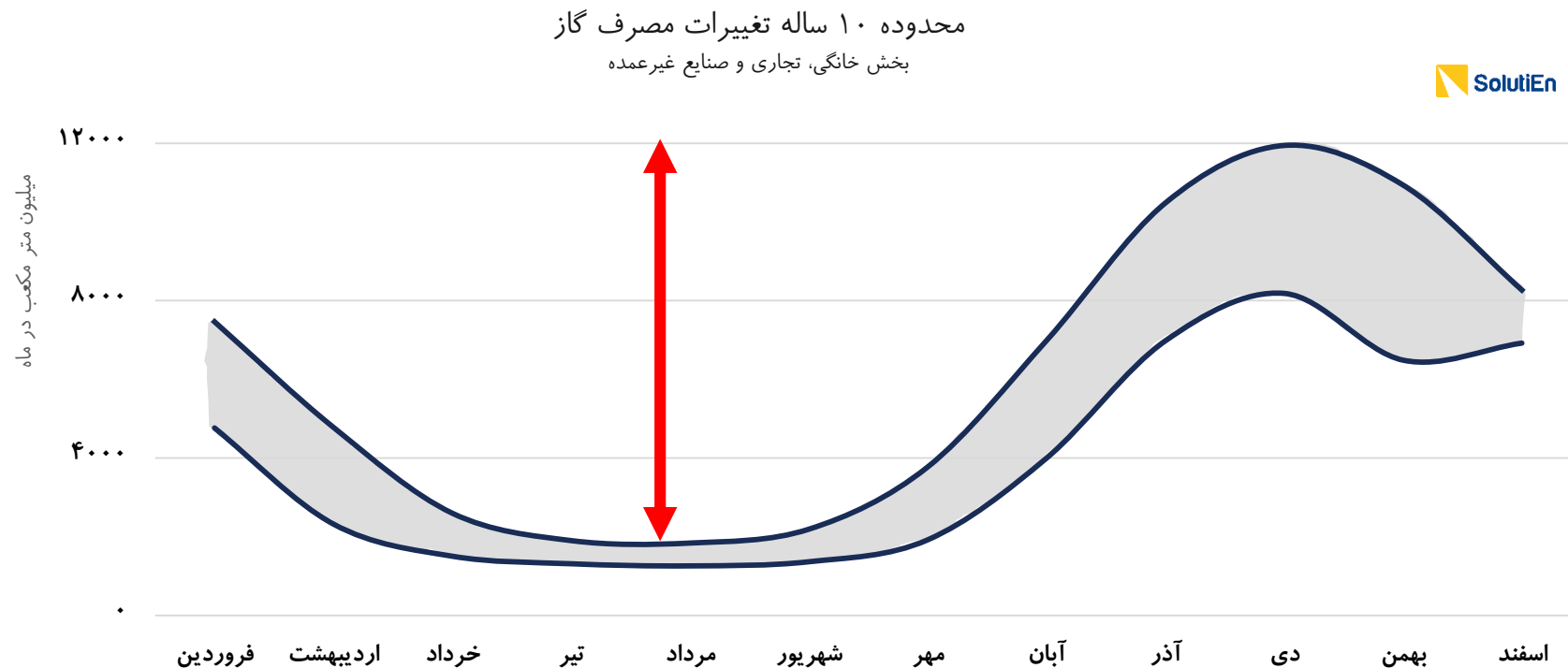
سهم گاز در سبد مصرف نهایی انرژی

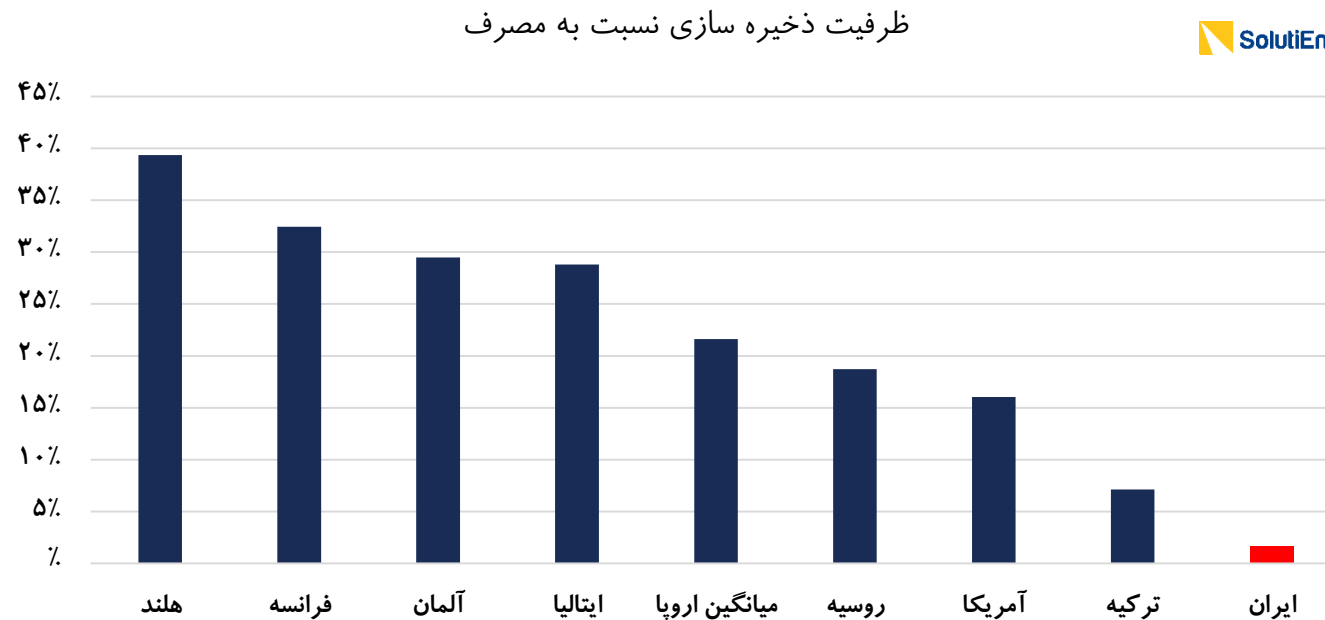
درصد تحت پوشش شبکه گاز

- وابستگی شدید سبد مصرف نهایی انرژی کشور به گاز سبب شده تا مصرف در ماه‌های سرد معادل ۷ برابر مصرف تابستان شود و این در حالی است که تولید قابلیت انعطاف به این اندازه را ندارد.
- «ذخیره‌سازی گاز» به منظور استفاده در فصول سرد یک راه‌حل آزموده شده در دنیا می‌باشد. ذخیره‌سازی زیرزمینی گاز طبیعی (UGS)، ذخیره به صورت مایع (LNG) یا ذخایر هیدرات گازی (NGH) از اصلی‌ترین گزینه‌های مورد استفاده در دنیا می‌باشد. دسترسی آسان‌تر، ظرفیت بیشتر و ریسک کمتر، ذخیره‌سازی زیرزمینی را در مقایسه با گزینه‌های دیگر جذابتر و بهتر کرده است.

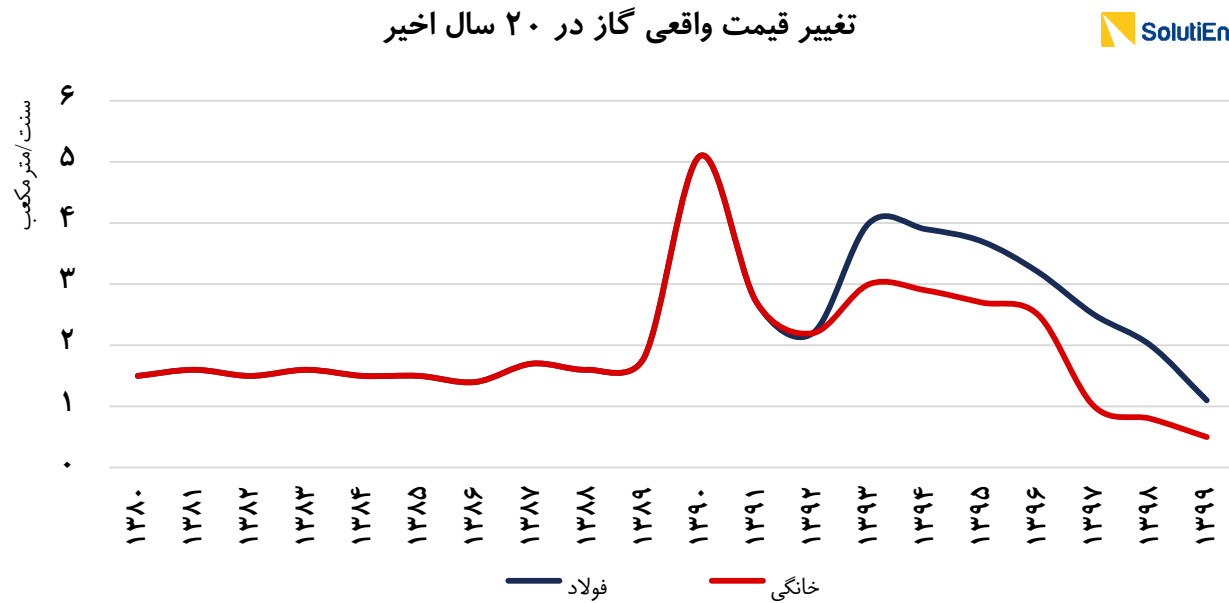

- ذخیره‌سازی گاز به منظور استفاده در فصول سرد یک راه‌حل آزموده شده در دنیا می‌باشد. در حال حاضر ذخیره‌سازی زیرزمینی گاز طبیعی (UGS) در مخازن تخلیه‌شده نفت‌وگاز و یا برخی از ساختارهای زمین شناسی مثل گنبد نمکی در بسیاری از کشورها مورد استفاده قرار گرفته است. در ایران نیز حدود ۴۰ ساختار زمین شناسی با پتانسیل ذخیره‌سازی وجود دارد که در صورت بهره‌برداری از آنها، کسری ۲۰۰ میلیون متر مکعبی زمستان را می‌توان پوشش داد.
- ظرفیت ذخیره‌سازی در کشورهای اروپایی به طور میانگین ۲۲٪ از گاز مصرفی، روسیه ۱۹٪، آمریکا ۱۶٪ ترکیه ۷٪ و در ایران تنها ۱.۷٪ است. عدم تأمین منابع مالی و نظام قراردادی نامناسب برای سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی دو عامل کلیدی در ظرفیت پایین ذخیره‌سازی ایران است.

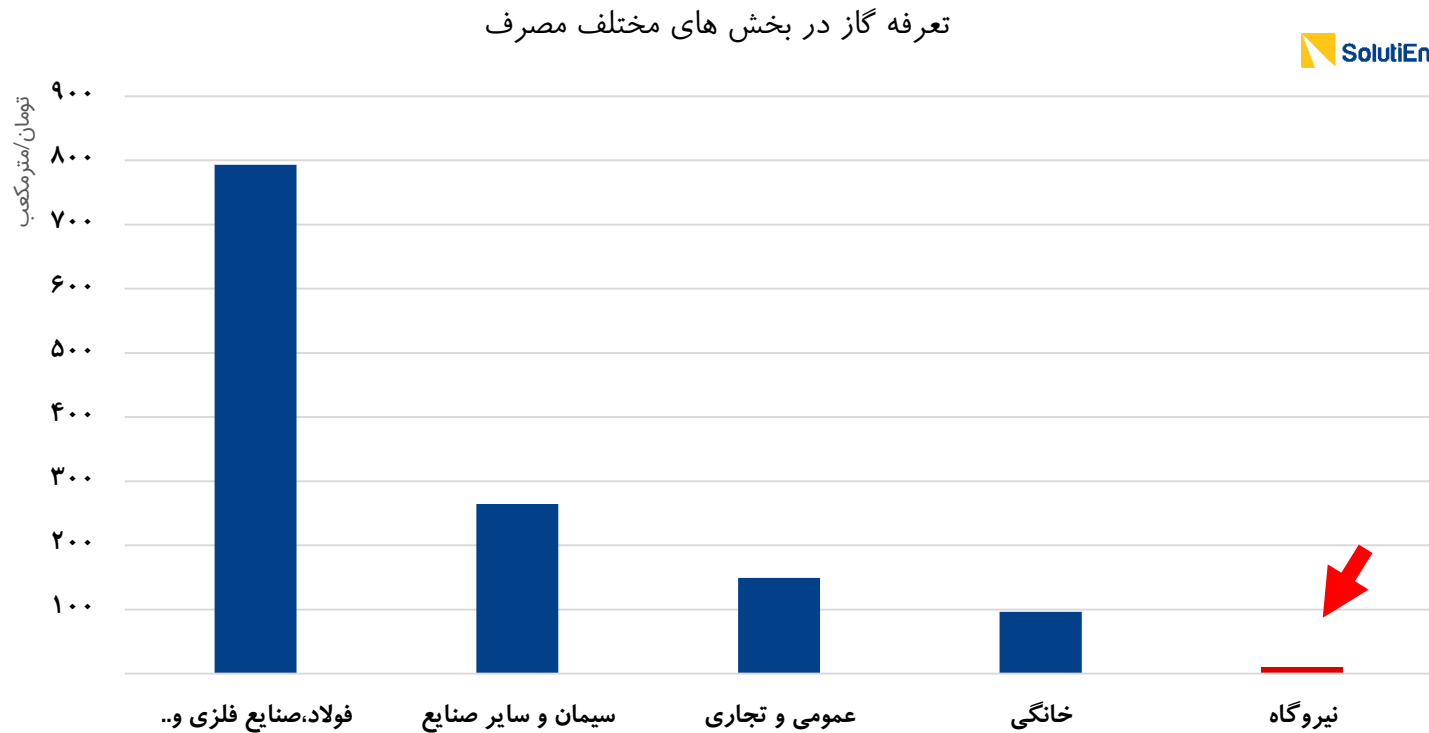
۳- تعرفه گذاری ناکارآمد؛ یک دهم قیمت هدف گذاری ۱۰ سال پیش

- مطابق نمودار زیر قیمت واقعی گاز (با حذف اثر تورم) به جز یک بازه ثبات در دهه ۸۰ و جهش در قانون هدفمندی عمدتاً با کاهش مواجه بوده است.
- با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، قیمت گاز حدوداً ۳ برابر شده اما با عدم پایبندی به اجرای این قانون، قیمت در سال ۱۳۹۹ به یک دهم قیمت هدف گذاری شده در قانون هدفمندی رسید.

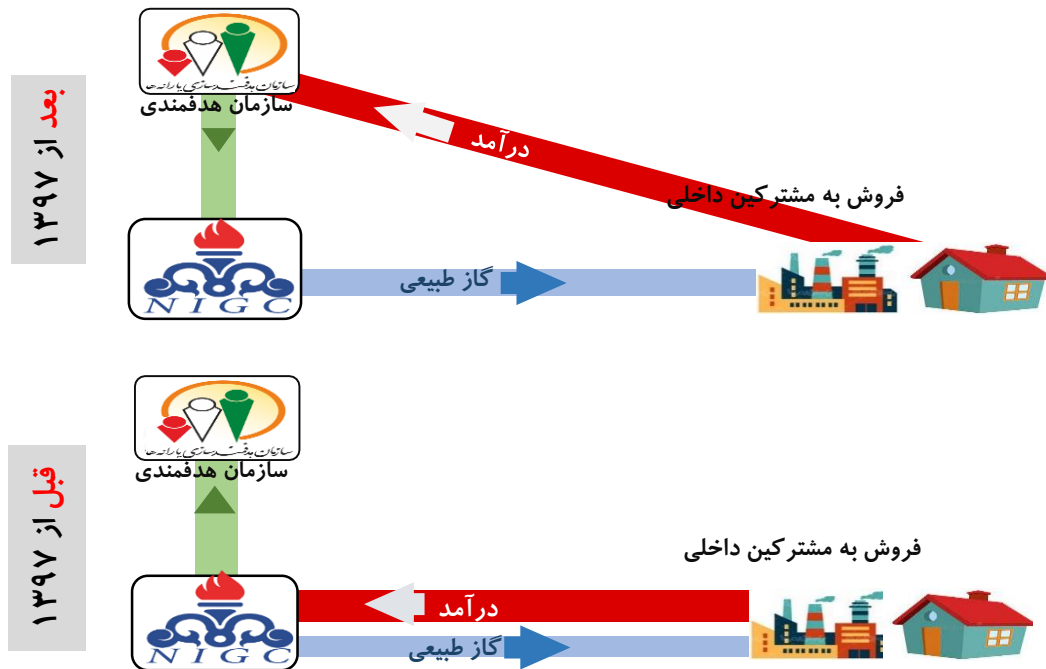
۳- تعرفه گذاری ناکارآمد؛ عمق فاجعه در سوخت نیروگاهی!

- بخش نیروگاهی با مصرف حدود یک سوم گاز طبیعی کشور، تعرفه ناچیزی معادل ۱۰ تومان در هر متر مکعب، معادل یک دهم تعرفه خانگی، را در مقایسه با سایر مصرف کنندگان دارد. پایین بودن تعرفه سوخت، انگیزه نیروگاه‌ها برای افزایش راندمان نیروگاه و کاهش مصرف سوخت را به شدت تحت تأثیر قرار داده است. با وجود هدف‌گذاری راندمان ۴۵٪ در نیروگاه‌های حرارتی، راندمان ۳۷٪ سال ۹۰ تنها ۲٪ افزایش یافته و به ۳۹٪ در سال ۹۹ رسیده است.

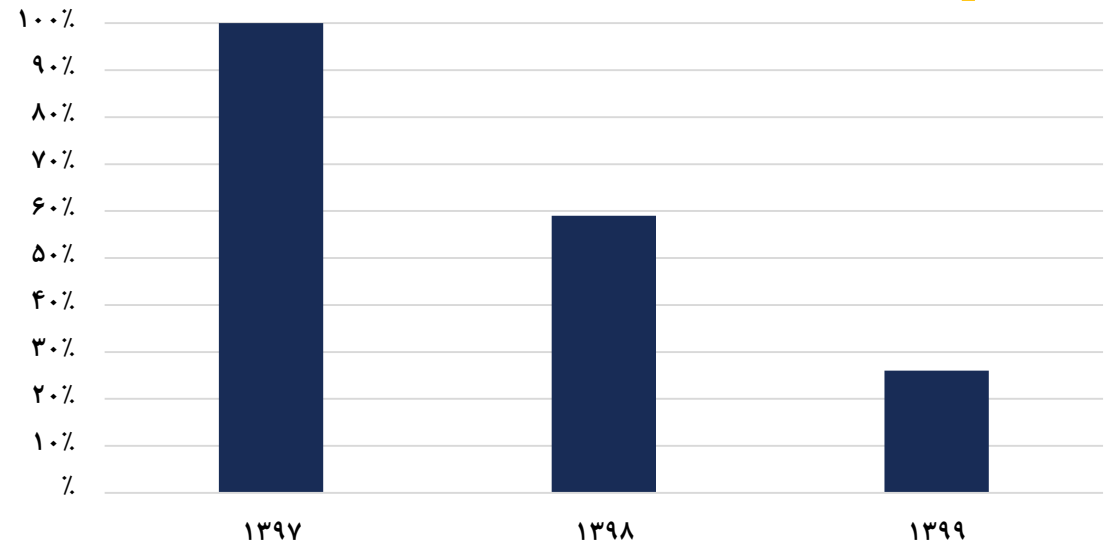

۴- هدفمندی یارانه‌ها؛ اثر کسری منابع یک قانون بر صنعت گاز

- تبصره ۱۴ قوانین بودجه سالیانه مربوط به منابع و مصارف قانون هدفمندی است که طی سال‌های اخیر علی‌رغم ثابت ماندن «یارانه نقدی» و «قیمت حامل‌های انرژی» مصارف دیگری همچون یارانه کاغذ به آن اضافه شده و در نتیجه ناترازی روبه افزایشی در آن ایجاد شده است. کسری منابع و مصارف هدفمندی موجب شده تا در سال‌های اخیر، سهم شرکت‌های بخش انرژی، از جمله شرکت ملی گاز با تأخیرهای زیادی پرداخت شود.
- علاوه بر تأخیر در پرداخت‌ها، تغییر سازوکار جریان مالی که از سال ۹۷ پیش آمده، موجب شده تا دریافتی شرکت ملی گاز بابت فروش داخلی گاز، سال به سال کاهش باید به طوریکه این شرکت در سال ۹۹ معادل ۲۶٪ از درآمدهای گاز را دریافت نموده است.

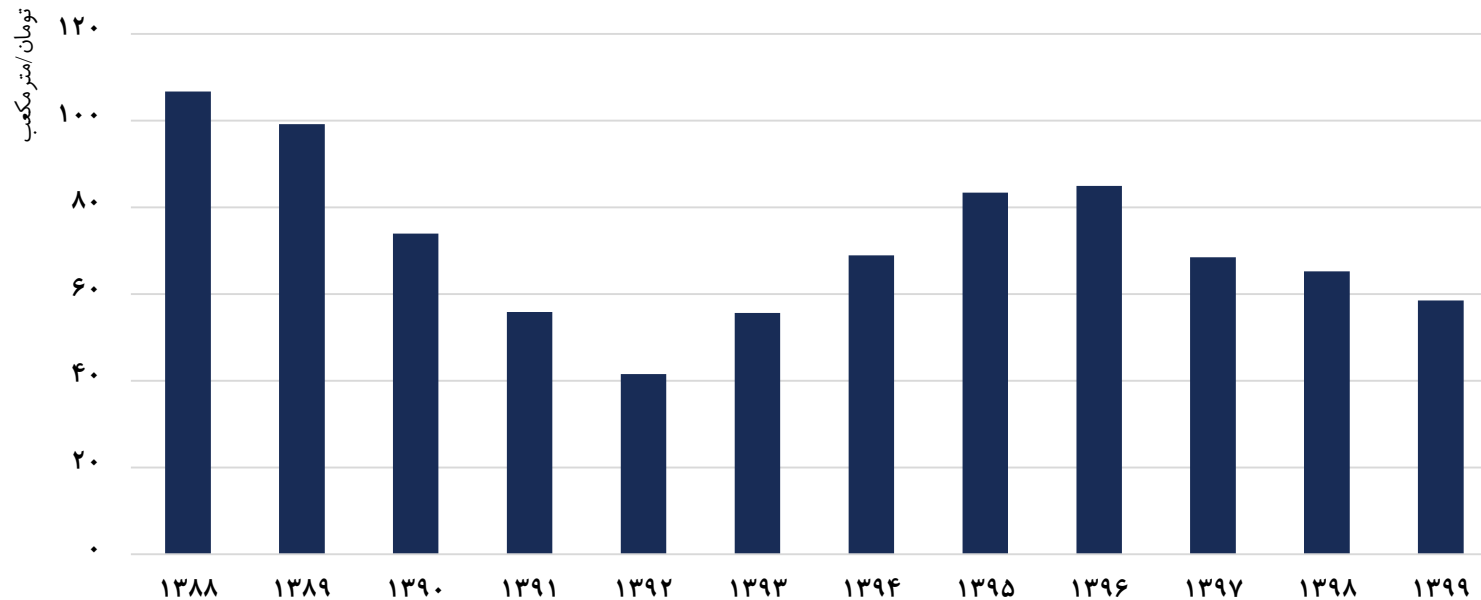
درصد تحقق درآمدهای شرکت گاز از فروش داخلی

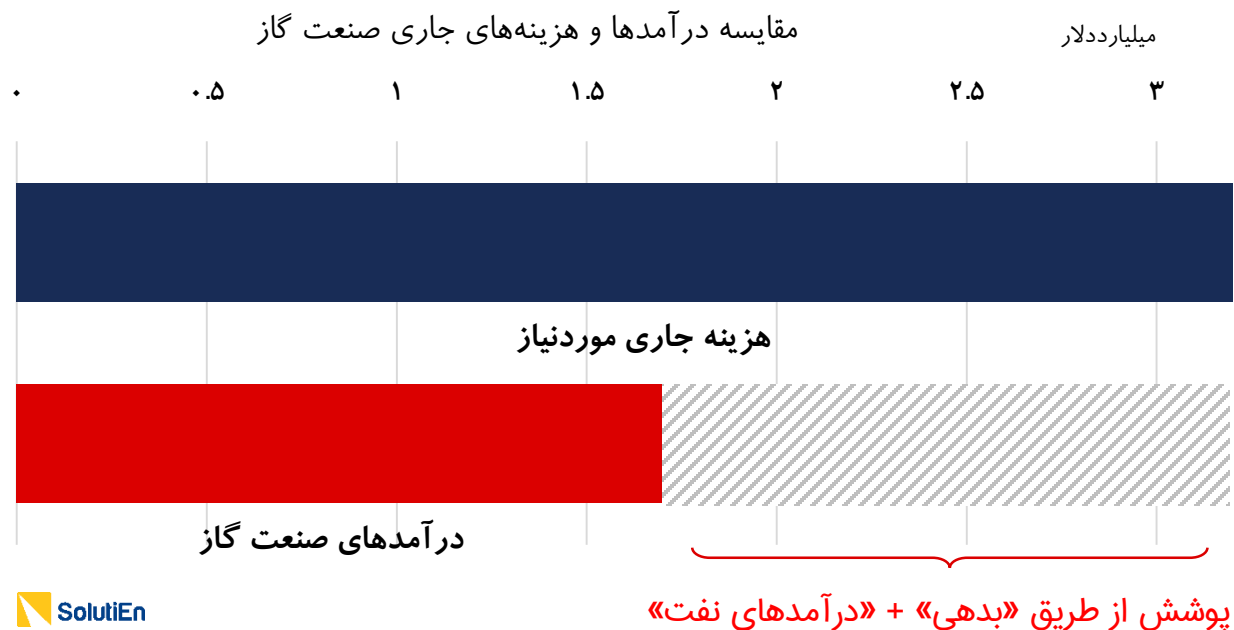
۴- هدفمندی یارانه‌ها؛ نصف‌شدن درآمدهای صنعت گاز طی ۱۰ سال

- باوجود هدفگذاری قانون هدفمندی برای افزایش قیمت گازطبیعی، به دلیل کسری منابع این قانون، آنچه از درآمدهای فروش داخلی گاز سهم صنعت گاز شده است،* در طی سال‌های پس از اجرا، به طور کلی کاهش یافته است. به طوریکه درآمد این شرکت از فروش هر متر مکعب گاز از ۱۰۰ تومان در سال ۸۹ به ۵۸ تومان در سال ۹۹ رسیده است.
- این افت درآمدها موجب کاهش منابع سرمایه‌ای صنعت گاز شده که اثر بلندمدت آن در سرمایه‌گذاری ناکافی در پروژه‌هایی نظیر نگهداشت تولید و ذخیره‌سازی گاز، دیده خواهد شد.

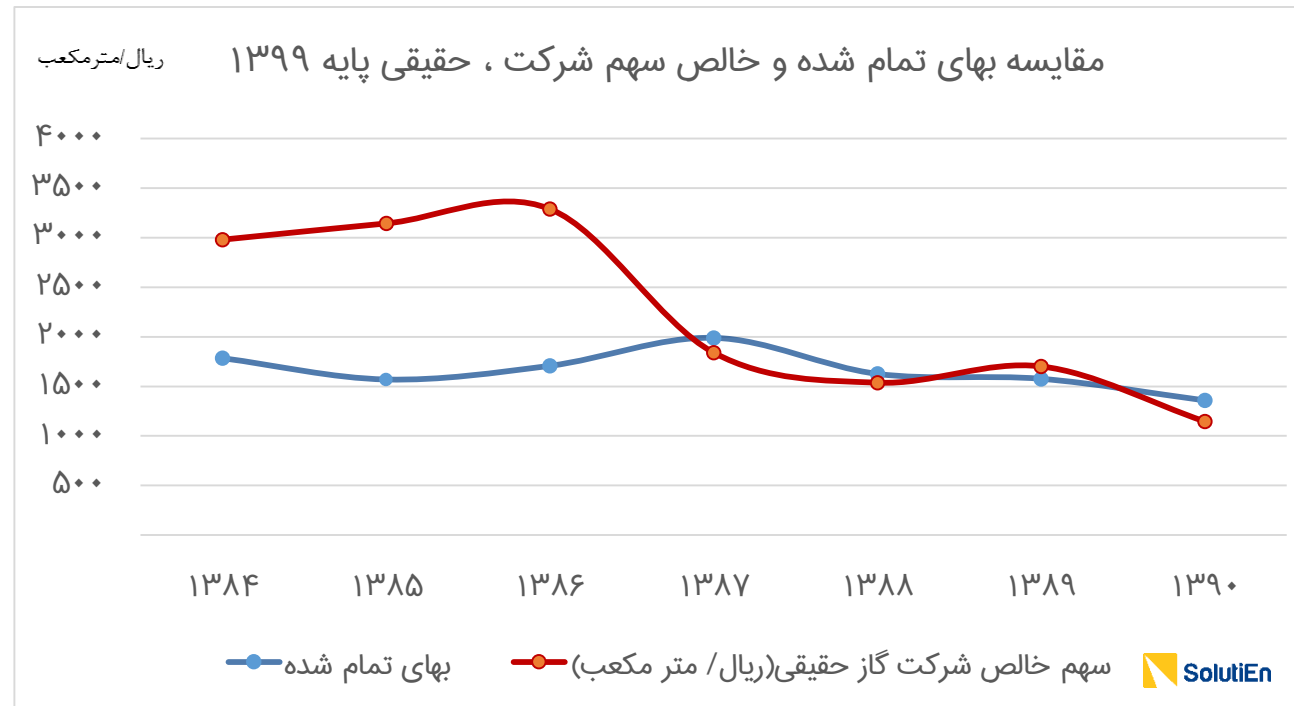
درآمد حقیقی شرکت ملی گاز از فروش یک متر مکعب گاز

- پیش‌بینی مجموع درآمد صنعت گاز از تولید در سال ۱۴۰۰ حدود ۱.۷ میلیارد دلار بوده و این در حالی است که سالیانه ۳.۲ میلیارد دلار هزینه سالیانه تنها به منظور تعمیر و نگهداری تأسیسات پارس جنوبی مورد نیاز است. عدم کفایت درآمدهای صنعت گاز موجب می‌شود تا کسری ۱.۵ میلیارد دلاری از طریق ایجاد بدهی و یا پرداخت از محل درآمدهای فروش نفت جبران شود.
- سرمایه مورد نیاز برای نگهداشت تولید میدین گازی در ۱۰ سال آتی بالغ بر ۲۲ میلیارد دلاری خواهد بود و در صورت عدم سرمایه‌گذاری کافی در این میدان، روند افت تولید از سال ۱۴۰۴ به میزان سالانه معادل ۱ فاز آغاز خواهد شد.

- بررسی تاریخی رابطه مالی بخش گاز طبیعی پیش از اجرای قانون هدفمندی وضعیت بهتری داشته به طوری که خالص سهم شرکت ملی گاز* بیش از بهای تمام شده شرکت بود.
- تقسیم درآمد این الگو در سال ۸۴ تا ۸۹ بر اساس قیمت صادراتی گاز فارغ از تعرفه یارانه نهایی به مشترکین بود. به طوری که سهم شرکت ملی نفت ایران و دولت به ترتیب ۱۱٪ و ۶۴٪ از ارزش گاز تولیدی و علی باقی سهم شرکت ملی گاز ایران بود. یارانه گاز طبیعی (فاصله با قیمت صادراتی) از محل سهم مالکانه دولت پرداخت می شد.

* خالص سهم شرکت ملی گاز معادل مجموع درآمد این شرکت از فروش داخلی، خالص صادرات گاز و محصولات فرعی (اتان و LPG) است.

SolutiEn

Research & Consultancy

About us:

We are a research and consultancy company based in Tehran. Our focus is on the energy industry with an integrative, evidence-based, and outcome-oriented approach to provide solutions for public and private organizations in the sector.

info@solutien.net

t.me/solutien

linkedin.com/company/solutien